

ne tradície. Rovnako autor poukazuje aj na potrebu uplatnenia prístupu umožňujúceho študentom rozpoznať rozmanitosť ale aj podobnosť politického a právneho života.

Ján Drgo a Štefan Siskovič sú spoluautormi príspevku s názvom „*Právny text – možnosti a limity jeho interpretácie (edukatívne a kreatívne prvky vo výučbovom procese)*“. Ako už naznačuje samotný text príspevku, autori sa venujú teoretickým východiskám možnosti interpretácie právneho textu. Autori v príspevku odôvodňujú správnosť tézy, ktorá odmieta apriórne vychádzať zo správnosti všeobecne platných záverov. V texte príspevku zároveň autori odôvodňujú používanie Exelyho metódy kladenia otázok pri výučbe dejín práva.

Príspevok Tomáša Kohúta s názvom „*Využitie informačných a komunikačných technológií pri výučbe právnych dejín*“ prináša pohľad na výučbu právnych dejín vo svetle informačných a komunikačných technológií. Autor poukazuje na využiteľnosť programov ako aj opodstatnenosť ich použitia pre samotný vyučovací proces dejín práva na právnických fakultách.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že „*Zborník príspevkov z on-line konferencie*“ konanej na tému „*Reformná optimalizácia výučby dejín štátu a práva – nové výzvy pre 21. storočie*“ je obsahovo rôznorodým a názorovo bohatým komplexom podnetov a názorov právnych historikov na aktuálny stav výučby dejín práva ako aj vízií pre výučbu dejín práva do budúcnosti.

Zborník poukázal na množstvo problémov, s ktorými sa výučba dejín práva (či už dejín národných alebo dejín svetových) stretávala alebo stretáva. Autori príspevkov, spôsobom sebe vlastným, poukazujú aj na možnosti a limity eventuálneho riešenia predostretých problémov. Z tohto pohľadu možno konštatovať, že zborník je úspešným krokom k naplneniu cieľa, ktorý si stanovili organizátori konferencie (zefektívnenie a zatriktívnenie tej časti právnického vzdelávania, ktorá je orientovaná na právnú históriu s možným dosahom aj na iné tradičné právo-historické predmety či predmety právo-teoretické). Rovnako možno konštatovať aj naplnenie cieľa autorov o použiteľnosti zborníka aj v rámci samotného vyučovacieho procesu ako študijnej pomôcky metodologických právo-historických propedeutických predmetov.

Zo všetkého čo bolo doposiaľ zvýraznené, i celého komplexu posudzovaného zborníka je možné rezultovať, že predmetnú publikáciu v plnom rozsahu odporúčame nielen právnym historikom, odborníkom pozitívno-právnych disciplín, ale aj študentom právnických fakúlt. Avšak je už len na samotných autoroch zborníka (resp. na účastníkoch vedeckej konferencie) či a ako prenesú do svojej vedecko-pedagogickej praxe závery, námety a podnety, ku ktorým sa počas konferencie dopracovali.

JUDr. PhDr. Róbert Jáger, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

**Santos F. J. A., Baldus CH., Dedek H. Vertragstypen in Europa:
Historische Entwicklung und europäische Perspektiven.
Mnichov: Sellier European Law Publishers, 2011, 353 s.**

V recenzované knize uvedené na trh pod názvom: „*Smluvní typy v Evropě, historický vývoj a evropské perspektivy*“, jsou publikovány příspěvky, které byly vypracovány v rámci zvláštního programu Studienstiftung des deutschen Volkes a poté předneseny v rámci souvisejícího workshopu. Publikaci vydalo známé německé nakladatelství sellier, jehož vydavatelská činnost se zaměřuje na oblast unijního práva. Kniha má 353 stran a obsahuje 9 vysoce odborných článků s úvodním slovem Francisca Javierera Andrése Santose, profesora na španělské Universidad de Valladolid. Společným jmenovatelem všech příspěvků, které jsou publikovány převážně v německém jazyce, je pojem smlouvy, a to jak z historické perspektivy, tak i z hlediska současného. Autoři se zamýšlejí nad vybranými smluvními typy a jejich postavením v systematice různých právních řádů, včetně jejich pojetí v rámci unijního soukromého práva. Články

jsou právně-historickými analýzami evropského vývoje, kterým pojednáváné smluvní typy prošly od doby římského práva až po současnost.

Článek Javiera Paricia „*Der Vertrag – Eine Begriffsbildung*“ („*Smlouva – utváření pojmu*“), který vyšel ve španělštině jako úspěšná monografie, přibližuje pojetí kontraktu v rámci římskoprávní nauky. Autor velmi podrobně popisuje zrod a vývoj koncepce smlouvy v římském právu. Historické perspektivě se věnuje i další článek recenzované publikace nazvaný „*Realverträge: das mutuum*“ („*Reálné kontrakty: mutuum*“), jehož autorem je Andreas Engel. Ve svém článku se zabývá nejen charakteristikou tohoto smluvního typu civilního práva, ale i jeho vývojem a zařazením mezi reálnými kontrakty v rámci klasické římské jurisprudence. Historickému pohledu se věnuje dále také článek Susanne Hänchen s názvem „*Die Abgrenzung der aus locatio conductio resultierenden Klagen von anderen Aktionen*“ (*Vymezení žalob vyplývajících z locatio conductio vůči jiným žalobám*). Autorka velmi podrobně pojednává o obsahu pojmu locatio conductio v rámci klasického římského práva, srovnává locatio conductio s dalšími smluvními typy římského práva a analyzuje sociální aspekty tohoto institutu.

Z pohledu anglosaské právní kultury přibližuje smlouvu článek Geoffreya Samuela, který je jako jediný publikován v angličtině. Jak vyplývá ze samotného názvu příspěvku „*Classification of contracts: A view from a common lawyer*“ („*Klasifikace smluv: pohled právníka common law*“), autor ve svém článku nabízí celou škálu různých kritérií, na základě kterých lze v rámci common law smlouvy třdit. Upozorňuje na rozdíly v pohledu kontinentální a anglosaské právní vědy na tento soukromoprávní institut a v neposlední řadě i na odlišný způsob, jakým smluvní typy v těchto právních kulturách vznikaly. V závěru svého pojednání uvádí, že v rámci třídění smluv by si jejich klasifikace na krátkodobé a dlouhodobé zasloužila daleko více formální pozornosti, neboť dlouhodobé kontrakty dle autora vykazují určitá specifika, jako např. změnu okolností, které se v případě krátkodobých (okamžitých) kontraktů vyskytnout ani nemohou.

Další příspěvek zařazený do recenzované publikace nás na časové ose přesouvá do 19. století. Gregor Albers podrobně analyzuje pohled velicíka německé právní vědy von Savignyho na otázku autonomie vůle v oblasti smluvních závazků. Ve svém článku „*Zwischen Formstrenge und Inhaltsfreiheit – Stipulation und Privatautonomie bei Friedrich Carl von Savigny*“ („*Mezi formální přísností a obsahovou svobodou – stipulace a soukromoprávní autonomie u Friedricha Carl von Savignyho*“) Albers dochází k závěru, že Savigny, který na formální svobodu kontraktů nahlížel spíše skepticky, byl na druhé straně zastáncem svobody obsahové a kritikem nauky o kauze závazků. Otázkou vymezení smlouvy o dílo a jejími zvláštnostmi ve srovnání s jinými smluvními typy v saském občanském zákoníku, v tzv. draždanském návrhu jednotného německého zákona o obligacích a ve švýcarském závazkovém právu v druhé polovině 19. století se ve svém článku „*Konturen des Werkrechts im Sächsischen BGB, dem Entwurf für ein einheitliche Schuldrecht und dem schweizerischen Obligationenrecht von 1883*“ („*Kontury smlouvy o dílo v saském občanském zákoníku, v návrhu jednotného závazkového práva a ve švýcarském závazkovém právu z roku 1883*“) zabývá Martin Schild. Z jeho pojednání vyplývá, že ve všech třech zkoumaných kodifikacích lze v právní úpravě smlouvy o dílo nalézt řadu společných prvků. Dle autora je to dokladem jejího původu v římské *locatio conductio operis*. Analýze polských smluvních typů je věnován článek Thomase Raffa „*Vertragstypenbildung im polnischen Recht unter besonderer Berücksichtigung der Generalklausel von Art. 750 KC*“ („*Tvorba smluvních typů v polském právu, se zvláštním zřetelem ke generální klausuli čl. 750 občanského zákoníku*“). Autor čtenáře seznamuje s polskou systematikou smluvních typů a poukazuje na podobnost polského právního řádu s německou, francouzskou a rakouskou civilistikou. Raff se dále podrobněji zabývá vybranými smluvními typy, jejich specifiky a problematikou jejich přesného vymezení.

Poslední dva články opouštějí historickou perspektivu a věnují se současným aktuálním otázkám závazkového práva. Příspěvek Philipa Nicolaie s názvem „*Der Vertragstyp des UN-Kaufrechts*“ („*Smluvní typ v Úmluvě OSN o kupní smlouvě*“) je analytickým zamyšlením nad pojmem koupě ve smyslu jedné z nejvýznamnějších mezinárodních smluv, Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (dále jen „Úmluva“). Autor se zamýšlí nad úzkým vymezením věcné působnosti Úmluvy, a to i z hlediska její aplikace v případě tzv. smíšených smluv. Poukazuje rovněž na problém dobové

podmíněnosti této úmluvy. Některé formulace Úmluvy označuje autor za zastaralé a neodpovídající současným komplikovaným a vzájemně propojeným vztahům mezi dodavateli, výrobcí a velkoobchodníky. Recenzovanou publikaci uzavírá článek Saskie Kümmerle „*Güter und Dienstleistungen – Vertrags-typenbildung durch den EuGH*“ („*Zboží a poskytování služeb – vytváření smluvních typů Evropským soudním dvorem*“). Autorka mimo jiné poukazuje na intenzivní snahu Soudního dvora Evropské unie (SDEU) o určitou systematizaci v oblasti dogmatiky smluvních typů, kterou autorka vítá a kterou dokládá řadou případů projednávaných SDEU.

Recenzovaná kniha je souborem článků převážně německých autorů a problematika smluvních typů je, až na článek Geoffreje Samuela, analyzována z pohledu kontinentální právní historie, včetně jejich římskoprávních kořenů. U všech autorů je patrné, že články, které vykazují vysokou teoretickou odbornou erudici, jsou výsledkem dlouhodobého intenzivního studia daného tématu. Jako zajímavou hodnotím tuto publikaci také s ohledem na unijní iniciativy v oblasti harmonizace, resp. unifikace smluvního práva.

JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer
Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Jacobsohn, G. J. Constitutional Identity. Cambridge-London: Harvard University Press, 2010, 368 s.

Téma ústavní identity, přestože jej lze zařadit mezi klíčová témata ústavního práva, není v české literatuře zevrubněji rozpracováno. Imperativ nezměnitelnosti materiálního jádra Ústavy České republiky, vyslovený mj. v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 27/09 v kauze Melčák (zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny jednorázovým ústavním zákonem), představuje pouze jeden z aspektů komplexní problematiky ústavní identity. Navíc, diskuse odborníků zaměřených na evropské právo, které proběhly v souvislosti s rozhodnutím Soudního dvora EU ve věci C-208/09, *Ilonka Sayn-Wittgenstein*,¹ naznačují, že problematika ústavní identity přesahuje tradičně chápané hranice práva, a je vhodné ji vnímat komplexněji i z hlediska dalších společenských věd, byť se uvedení autoři ve svých příspěvcích omezili na právní analýzu čl. 4 odst. 2 Smlouvy o EU a rozhodnutí Soudního dvora a národních ústavních soudů.

Širší pohled nabízejí zejména dvě nedávno vydané publikace amerických profesorů: *The Identity of the Constitutional Subject* Michela Rosenfelda a *Constitutional Identity* Gary J. Jacobsohna.² První zkoumá téma ústavní identity z hlediska vztahu ústavodárného subjektu a ústavy, zatímco druhá analyzuje aplikaci konceptu ústavní identity v praxi ústavních soudů. G. Jacobsohn si přitom všímá rozdílů mezi jednotlivými jurisdikcemi, jakož i společenských důsledků klíčových soudních rozhodnutí. Při hledání příčin odlišného vývoje se neomezuje pouze na právní aspekty.

Již v první kapitole nazvané *Disharmonická ústava* poukazuje autor na problém příliš abstraktního používání odkazu na ústavní identitu v tvrzeních o (jediné) správné interpretaci ústavy Spojených států z pera R. Dworkina, J. H. Elye nebo R. Epsteina. Místo toho se zaměřuje na napětí, které může vznikat jak v rámci jedné a téže ústavy, tak mezi textem ústavy, mnohdy provázeným výslovným sdělením záměru jeho tvůrců, a společensko-politickou situací, v níž má být ústava aplikována. Ústavní identita tak

¹ Viz zejména VON BOGDANDY, A. – SCHILL, S. Overcoming absolute primacy: respect for national identity under the Lisbon Treaty. *Common Market Law Review*. 2011, s. 1417–1454 a komentář Leonarda F. M. Besselinka k výše zmíněnému rozhodnutí Soudního dvora v časopise *Common Market Law Review*. 2012, s. 671–694.

² ROSENFELD, M. *The Identity of the Constitutional Subject*. New York: Routledge 2010; JACOBSON, G. J. *Constitutional Identity*. Cambridge: Harvard University Press, 2010.